

SACRALITATEA PRINCIPIILOR DE ACTIVITATE CONSTITUȚIONALĂ

Valeriu KUCIUK,

doctor în drept, lector universitar

Victor PUȘCAȘ,

doctor în drept, conferențiar universitar

SUMMARY

The authors investigated the respect by the Moldovan Constitutional Court in its work the principle of legality and publicity. The investigations have allowed to outline the legal issues arising from failure to publish the decisions of the Constitutional Court, but also to come up with recommendations ferenda to change the situation, framed it into the legal constitutional norm in Moldova.

Keywords: The Constitutional Court, legality, publication

REZUMAT

Autorii cercetează subiectul respectării de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova, în activitatea sa, a principiilor legalității și publicității. Investigațiile realizate le-au permis autorilor să contureze problemele de legalitate care derivă din nepublicarea hotărârilor Curții Constituționale, dar și să vină cu recomandări de lege ferenda care să schimbe starea de lucruri, readucând-o în albia normei constituționale legale din Republica Moldova.

Cuvinte-cheie: Curtea Constituțională, legalitate, publicare

Introducere. Precum este statuat în Constituția Republicii Moldova [1], în setul de acte legislativ-constituționale [2], precum și în actele respective ale Curții Constituționale a Republicii Moldova (în continuare – CC RM), CC RM este determinată ca unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova, autoritate autonomă și independentă, avînd rolul primordial de a asigura respectarea valorilor statului de drept: garantarea supremației Constituției, asigurarea responsabilității statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat. Aceste funcții majore ale CC RM sînt realizate prin intermediul instrumentelor garantate de Constituție.

Precum se expun judecătorii CC RM în hotărârile lor, dar și în rapoartele lor de activitate, „în cadrul bunei organizări a autorității statului, rolul Curții Constituționale este esențial și definitoriu, reprezentînd un adevărat pilon de susținere a statului și a democrației, de garantare a egalității în fața legii, a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului” [3].

În acest articol, *in foro scientiae*, se efectuează cercetarea respectării principiului legalității în activitatea

CC RM, prin prisma publicării hotărârilor adoptate de aceasta.

Metode de cercetare științifică aplicate: analiza statistică și în dinamică, cercetare comparativă și interpretativă, sinteză juridică comparată și sistemică.

Considerațiuni de sinteză privind domnia principiilor legalității și publicității. Obligația respectării legislației în vigoare de către subiecții dreptului național este una esențială, fiind concomitent una de principiu, dar și de fond. Elementul-cheie ce reflectă importanța obligației date este cunoașterea legii de către orice persoană fizică și/sau juridică, de la momentul edictat față de data publicării în Monitorul Oficial, în conformitate cu dispozițiile legilor respective [4], reprezentînd o obligație constituțională a statului de a asigura dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle [5].

Totodată, necunoașterea legii nu absolvă pe nimeni de răspundere, or nimeni nu se poate sustrage legii invocînd neștiința normei juridice. O atare regulă juridică, cu rădăcinile în dreptul roman [6], este contrabalansată de obligația constituțională a statului – și respectiv a tuturor organelor de stat

– de a asigura informarea publică a oamenilor, deoarece cunoașterea legii se prezumă numai în cazul în care este stabilită și asigurată de către stat informarea respectivă [7]. În caz contrar, se prezumă de norma constituțională, prin prisma art. 23 alin. (2) al Constituției RM, că va fi supusă restrîngerilor exercitarea unor drepturi și/sau a unor libertăți fundamentale ale omului și cetățeanului, fapt care ar conduce la violarea normelor constituționale prevăzute expres în art. 54 din Constituția RM.

De aceea, putem concluziona că nerespectarea obligațiilor sale de către stat și/sau de organele de stat conduce direct la încălcarea „dispozițiilor constituționale privind drepturile și libertățile omului, care se interpretează și se aplică în Republica Moldova în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pachetele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte” [8]. Astfel, se formează litigii individuale și colective care pun în valoare mecanismul juridic expres stabilit în art. 13 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, care prevede că „orice persoană ale

cărei drepturi sau libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale”. De aceeași factură de drept sînt și prevederile art. 2, alin. (3), lit. a) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, care statuează că „statele se angajează să garanteze că orice persoană ale cărei drepturi sau libertăți recunoscute de prezentul Pact au fost violate, va dispune de o cale de recurs efectivă, chiar și atunci când încălcarea a fost comisă de persoane acționînd în exercițiul funcțiilor lor oficiale”.

Prin urmare, normele de drept internațional (inclusiv cele susmenționate), dar și dispozițiile legislației în vigoare a Republicii Moldova prevăd că actul de justiție poate izvorî numai din normele legale, fiind exercitat numai în mod legal, iar forța lui de executare, derivată din lege și statuată pe norma ei, produce justiție numai în condițiile în care este asigurat dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, în caz contrar avînd dreptul de contestare, toate cumulativ exprimînd de fapt reflectia unor noțiuni – a celei de **legalitate și de publicitate** [9].

Trebuie să menționăm că anume aspectului de legalitate constituțională îi sînt consacrate cercetările mai multor savanți autohtoni [10], care abordează științific subiectul dat. Printre cercetătorii marcanți, un loc deosebit îl ocupă cercetările dlui profesor Gh. Costachi, care, examinînd subiectul legalității [11], abordează detaliat esența și particularitățile ei ca pilon al statului de drept, analizîndu-le sub aspect conceptual, dar și cercetînd științific latura asigurării și protecției legalității ca un proces complex și deosebit de important, unde respectarea normei constituționale este abso-

lut necesară, în vederea realizării unor garanții reale ale cetățenilor în relațiile lor cu instituțiile publice ale statului.

Nu putem să nu împărtășim concluzia savantului Gh. Costachi, care deduce în cercetările sale dependența directă și nemijlocită a principiului supremației legii de principiul supremației dreptului, definindu-l într-un mod elegant, sub denumirea de „domnie a dreptului” [12]. Preluînd această definiție raportată la dreptul național al Republicii Moldova, putem menționa că domnia legalității și publicității este stabilită drept principiu de drept constituțional, întîlnindu-se expres în special în calitate de principiu-indicator juridic și făcînd parte din sistemul principiilor-cadru ale jurisprudenței naționale, regăsindu-se în actele legislative constituționale respective [13], care indică *principiile legalității și publicității* ca principii fundamentale de activitate ale CC RM.

Astfel, putem conchide, că afit noțiunile de legalitate și/sau publicitate, cît și principiul legalității și/sau publicității activității pot fi examinate în raport cu locul lor juridic, cu aria de cuprindere, dar și cu modalitățile în care ele, fiind exercitate, guvernează întregul proces de activitate a persoanelor fizice și juridice, inclusiv a instituțiilor de stat, dar în primul rînd a CC RM.

Totodată, este necesar de menționat că legalitatea ca principiu juridic a fost întotdeauna piatra de temelie a oricărei puteri de stat, acest principiu fiind utilizat pentru prima dată la începutul Revoluției Franceze din 1789 în Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului, adoptată de Adunarea Națională cu drepturi constituante la Versailles (Franța), fiind ulterior consacrat și în Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948 [14], dar fiind regăsit și în multe alte acte internaționale importante [15]. Importanța principiului legalității este reflectată și

de poziționarea sa în structura actelor juridice naționale, statuîndu-se în calitate de principiu fundamental de drept ce reprezintă o garanție a libertății persoanei, oferindu-i siguranța că o lege este adoptată legal, corespunde tuturor rigorilor de drept și de fond, conține un text clar și corect formulat juridic, pentru a fi înțeles și a produce efectul legal deplin necesar.

Concomitent, există a doua parte a chestiunii, care este publicitatea obligatorie a actului juridic emis. Acest aspect de drept este important pentru asigurarea dreptului cetățeanului de a lua cunoștință de actul juridic respectiv, afit sub aspectul asigurării respectării normei adoptate, cît și a asigurării drepturilor omului sub aspectul accesului la informație și la justiție. Această opinie este împărtășită în actele sale și de Curtea Constituțională a RM, care, pe pagina sa web, expune considerațiunea că valoarea fundamentală a principiului legalității și a publicității poate fi dedusă din însuși jurămîntul depus de către judecătorul constituțional la intrarea în funcție [16], afirmînd că „într-un stat de drept, obligația de respectare a legii este esențială, presupunînd ca element major cunoașterea legii supreme, ce reprezintă garantul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și cetățeanului, precum și al funcționării mecanismului statului de drept” [17].

Exprimîndu-ne acordul cu poziția eminentă a CC RM, totodată împărtășim și opinia mai multor savanți care consideră că principiul legalității și, respectiv, cel al publicității au adus, aduc și vor aduce în continuare o contribuție semnificativă la evoluția dreptului național din Republica Moldova, în special a protecției drepturilor omului [18]. În acest context, este important de menționat că anume principiul legalității, ca principiu de activitate stabilit pentru organele de stat, implică complementar, dar

și direct, principiul publicității, pe care îl regăsim în norma juridică de acces al persoanei la actul juridic legal emis, fiind în mod legislativ stabilită modalitatea de publicitate obligatorie a actului juridic – modalitate cunoscută ca normă legală de marele public.

Astfel, cerința legislativă de respectare a principiului publicității se execută prin publicarea, în termen prestabilit, de către organul de stat respectiv a actului legislativ sau normativ concret în publicația stabilită prin lege, care are o arie națională de răspândire. Cu referință la Republica Moldova, principiul publicității este realizat prin publicarea în termen prestabilit de zile a actului juridic respectiv în Monitorul Oficial al Republicii Moldova – publicația oficială a statului [19].

Așadar, în Republica Moldova, principiul legalității și cel al publicității constituie principii de referință ale activității tuturor organelor de stat, în primul rând a autorității constituționale, fiind pe larg recunoscute în societate și presupunând respectarea cadrului normativ existent de către toate organele de stat, de toate persoanele juridice de drept public sau privat, de toți cetățenii statului. Iar jurisprudența, în plenitudinea sa ca știință, are temelia dreptului potrivit căreia nimeni nu poate aplica legea substanțială sau procesuală după preferințele sale subiective, ci numai legal și public, conturându-se anumite particularități. În acest sens, savantul român I. Deleanu susține că „legalitatea nu se mai înfățișează ca un principiu unic și unificator, abstract și nediferențiat, ci, dimpotrivă, ca având particularități de ordin substanțial, care evoluează de la un moment la altul” [20].

Astfel, vorbindu-se despre aplicarea principiului legalității și al publicității, se prezumă desfășurarea deschisă și publică a activității curților de drept în aria și în limitele competențelor lor

stabilite prin lege, cu respectarea principiilor de activitate legală, cu garantarea respectării drepturilor omului, unde efectuarea oricărui act procesual sau de drept are loc cu îndeplinirea condițiilor de fond și de formă stabilite prin lege, asigurându-se respectarea principiului juridic roman „**nulla justitia sine lege**”.

Analizând subiectul legalității constituționale, împărtășim convingerea altor cercetători că inserarea principiilor legalității și publicității în norma expresă a legilor constituționale [21] dă expresie juridică conturată cerinței de drept conform căreia activitatea CC RM și, respectiv, întregul proces constituțional trebuie să se desfășoare, în toate etapele sale, respectându-se strict cadrul legal, unde respectul față de norma Constituției și/sau legii constituționale va domina autoritatea de drept constituțional și activitatea ei, nelăsându-se umbră de spațiu pentru interpretări sau presupuneri de nerespectare a normei legale. De aceea, considerăm întemeiat faptul că respectarea principiului legalității în cadrul procesului constituțional stabilit este o transpunere pe plan constituțional a principiului general al legalității, consacrat și în art. 7 din Constituția Republicii Moldova, unde se arată că „Constituția RM este legea ei supremă. Nici o lege și nici un act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică”.

Totodată, legislația constituțională obligă CC RM să activeze respectând strict principiile sus-menționate în activitatea sa, dar și să garanteze legalitatea și publicitatea respectivă a hotărârilor adoptate, în conformitate cu dispozițiile procesuale legale existente. Iar potrivit art. 28 alin. (1) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională, actele Curții „sînt acte oficiale și executorii, pe

întreg teritoriul țării, pentru toate autoritățile publice și pentru toate persoanele juridice și fizice”, fiind obligatorii și opozabile tuturor subiecților de drept public și privat, evidențiind totodată caracterul consecvent, obiectiv și exigent al jurisdicției constituționale, în vederea asigurării respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, fiind chemate să contureze exercitarea cu imparțialitate a atribuțiilor sale de către CC RM.

Supunînd unei analize termenele de procedură aplicate de CC RM în conformitate cu normele de drept ale jurisdicției constituționale, putem deduce nereguli în respectarea de către autoritatea constituțională a unor termene de procedură stabilite expres în art. 19 alin. 4, precum și în art. 32 și 34 ale Codului de jurisdicție constituțională. Astfel, fiind stabilit termenul-limită de 60 de zile pentru examinarea prealabilă a sesizărilor depuse, termen care poate fi prelungit pînă la 90 de zile, iar examinarea propriu-zisă a sesizării avînd termenul-limită de 6 luni [22], există cazuri cînd sesizările depuse sînt examinate în termen de un an (de exemplu, sesizarea nr. 32 a/2012, depusă la 07.09.2012, a fost examinată de CC RM tocmai pe 05.09.2013).

În contextul sus-menționat, ținem să atenționăm că examinarea deciziilor CC RM denotă faptul că ele vizează drepturile și libertățile fundamentale ale omului, fiind destinate în primul rând organului legislativ și altor subiecți de drept abilitați cu competența de reglementare normativă. Iar în conformitate cu prevederile art. 140 al Constituției RM, odată cu adoptarea hotărîrii corespunzătoare a CC RM, legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule, iar hotărîrile CC RM adoptate intră în vigoare devenind definitive, urmînd a fi publicate – într-un termen prestabilit – în Monitorul Oficial al Republicii Moldova [23].

Deși în Constituția RM se stipu-

lează expres hotărârile CC RM ca singurele acte cu statut juridic de normă constituțională [24], prevederile legilor constituționale [25] extind șirul de acte constituționale, stabilind competența CC RM de a adopta hotărâri, decizii și de a emite avize. Reținem însă că norma legii constituționale indică publicarea doar a hotărârilor și a avizelor [26], nestabilind această cerere pentru deciziile CC RM și dispozițiile Președintelui CC RM. Totodată, prin prevederile legii constituționale se stabilește că toate ”actele Curții Constituționale nu sînt supuse niciunei căi de atac, sînt definitive și intră în vigoare la data adoptării. La decizia Curții, unele acte intră în vigoare la data publicării sau la data indicată în ele” [27]. Așadar, exemplul dat indică același regim juridic constituțional pentru oricare acte emise de CC RM, totodată fiind prezentă o abordare diferită la subiectul respectării principiului publicității, dar și al legalității.

În opinia noastră, există colizia de drept constituțional, or norma din Constituție se extinde asupra tuturor categoriilor/subcategoriilor de acte emise de CC RM, ele deținînd statutul juridic de acte constituționale, or avem diverse regimuri juridice, fapt care necesită a fi tratate diferit în aceleași legi constituționale.

Totodată, analiza publicării în Monitorul Oficial al RM a hotărârilor CC RM indică mai multe ne-reguli la acest capitol (*vezi anexe nr. I-II [28]*), și anume:

- nerespectarea normelor legale respective [29] din Constituția RM și legislația constituțională;

- nepublicarea în termenul legal stabilit de 10 zile, existînd și grave depășiri de termen (peste un an de zile; de exemplu, cazul examinării de CC RM la 01.10.2013 a sesizării nr. 22b din 28.05.2013 și publicarea hotărârii CC RM în MO nr. 352-357 la 28.11.2014);

- menținerea constantă a neres-

pectării principiului publicității în activitatea CC RM.

Reținem că, nefiind publicată, totodată hotărârea CC RM, odată fiind adoptată, devine obligatorie pentru toate persoanele fizice și juridice, impunînd acestora obligația de a exclude aplicarea actului normativ sau a unor părți ale acestuia declarate neconstituționale, dar și de a întreprinde măsurile adecvate (inclusiv de natură reglementatorie) pentru înlăturarea consecințelor juridice respective. Așadar, pe de o parte, avem actul juridic cu putere constituțională general obligatorie, care necesită a fi executat, iar pe de altă parte, executarea actului nu poate fi efectuată conform fără cunoașterea textului lui, atît ca pozitiv, cît și ca parte motivată care include temeiurile de drept și argumentele de rigoare. Pe lîngă aceasta, hotărârea CC RM comportă mai multe efecte juridice:

- asigură realizarea drepturilor reale și libertăților constituționale ale fiecărei persoane;

- este o garanție pentru protecția dreptului obiectiv al fiecărei persoane;

- servește ca izvor de drept pentru toate organele de stat abilitate cu competența de reglementare legislativă și normativă;

- dezvoltă domeniul dreptului constituțional, dar și al celui național, garantînd supremația reală a Constituției RM.

Continuînd analiza practicii exercitării jurisdicției constituționale de către CC RM, stabilim că în practica activității CC RM sînt supuse publicării atît hotărârile și avizele, cît și deciziile CC RM de inadmisibilitate a sesizărilor și de respingere a lor. Reiterăm opinia noastră că categoria de acte ale CC RM supuse publicării obligatorii trebuie să includă toate formele de decizii ale CC, care necesită a fi supuse unui singur regim juridic și a fi perfectate doar în format de hotărâri ale CC RM (inclusiv deciziile de sistare a procesului de control constituțional

și scrisorile de restituire a sesizărilor). În caz contrar, putem constata diferite regimuri juridice și diferită practică de exercitare a procedurii jurisdicției constituționale, fapt reflectat și în rapoartele CC RM [30], care face deosebire de abordări în procedura constituțională de examinare a sesizărilor – „sesizarea urmează a fi restituită prin scrisoare autorului sesizării în cazul în care: a) sesizarea nu este motivată și nu cuprinde obiectul pe care sînt întemeiate cerințele; b) nu este demonstrată legătura de cauzalitate dintre prevederile contestate și normele constituționale invocate; c) sesizarea nu întrunește condițiile de formă; d) autorul sesizării nu a prezentat informația suplimentară și nu a răspuns la întrebările formulate de Curte în termenul stabilit. Decizia privind inadmisibilitatea sesizării se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și se aduce la cunoștința autorului sesizării. Declararea sesizării inadmisibile exclude posibilitatea depunerii repetate a unei noi sesizări avînd același obiect și temeiuri. Restituirea sesizării de către Curte nu exclude posibilitatea depunerii repetate a unei noi sesizări cu același obiect și aceleași temeiuri, dacă subiectul cu drept de sesizare care a depus-o a înlăturat deficiențele constatate”.

Respectiv, apare un șir întreg de întrebări care nu-și găsesc răspunsul, și anume:

- De ce examinarea sesizărilor poate fi efectuată în afara ședințelor CC RM? Doar numai CC RM are obligațiunea de a examina sesizările depuse!

- De ce decizia de inadmisibilitate a sesizării „excluce posibilitatea depunerii repetate a unei noi sesizări avînd același obiect și temeiuri”? Dacă autorul a motivat o altă sesizare cu același obiect și temeiuri, a depus argumente și probe care demonstrează legătura de cauzalitate între prevederile contestate și normele constituționale invoca-

te, a perfectat condițiile de formă a sesizării, a prezentat informația suplimentară și a răspuns la întrebările respective formulate de Curte, de ce el nu are dreptul să depună repetat o altă sesizare?

- Cum poate fi restituită autorului printr-o scrisoare o sesizare în afara procedurii constituționale de examinare a sesizărilor de întreaga componentă a CC RM? Doar, dacă sesizarea a fost examinată, înseamnă că Curtea s-a pronunțat asupra ei și, respectiv, decizia adoptată trebuie să fie motivată și urmează a fi publicată respectiv? etc., etc.

Considerăm întemeiat faptul că obligația de a pune la dispoziția societății o hotărâre argumentată, precum și viceversa – dreptul de a lua act de o decizie motivată, sînt două laturi ale procesului de justiție constituțională, determinînd caracteristica de fond și de drept a actului constituțional public și, respectiv, a calității justiției constituționale efectuate. Corespunzător, hotărârile publicate reprezintă unul din importante mijloace juridice prin care poate fi asigurată încrederea omului în supremația legii și a autorității constituționale. În acest context, trebuie să se țină cont de faptul că publicarea actelor CC RM transmit mesajul nu doar către audiența formată din profesioniști, dar și celor din audiența formată din nespecialiști, adică cetățenilor Republicii Moldova. Aceasta o stabilește expres legea supremă, Constituția Republicii Moldova, punînd obligațiunea, dar și responsabilitatea, pe seama CC RM. Doar, în conformitate cu prevederile Legii cu privire la Curtea Constituțională [31] și cu Codul Jurisdicției Constituționale [32], CC RM garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat. Și deoarece actele CC RM sînt acte oficiale și executorii pe întreg teritoriul țării [33], ele nefiind publicate în conformitate cu norma legală, aduc atingere nu numai imaginii Curții Constituționale a RM, ci,

în primul rînd, legalității activității CC RM. Prin urmare, precedentele de nepublicare a hotărîrilor respective ale CC RM, dar și de nerespectare a principiului legalității în activitatea sa oferă teme pentru a constata nerespectarea normei legale în vigoare de către CC RM, autoritate constituțională care, potrivit art. 134, alin. (3) din Constituția RM, are obligațiunea de a asigura garantarea responsabilității statului față de cetățean.

Cercetările realizate demonstrează necesitatea de a răspunde expres la mai multe întrebări, inclusiv: Este oare nepublicarea și nediseminarea publică a actelor aprobate de CC RM o amenințare la adresa legalității actelor CC RM? Este oare activitatea CC RM neconformă principiilor stabilite în Codul jurisdicției constituționale un atac la adresa Constituției, cetățeanului și statului Republica Moldova?

Concluzii și recomandări. Reieșind din analiza empirică de caz efectuată, dar și din cercetarea regimului juridic al chestiunilor abordate, putem deduce următoarele.

1. Practica jurisdicției constituționale a CC RM, analizată în prezenta lucrare, este o încercare de a crea un suport discuțiilor atît de necesare pe marginea acestui subiect. Se dorește concentrarea atenției publice pe importanța respectării a două cerințe fundamentale ale jurisdicției constituționale – respectarea principiului *legalității* (1) și celui al *publicității* (2) de către CC RM în activitatea desfășurată de jurisdicție constituțională.

2. Examinarea tardivă, în termene neconforme, a sesizărilor depuse, expunerea de către CC RM pe pagina web numai a dispozitivului hotărîrii respective și, concomitent, nepublicarea în termen legal a actului juridic adoptat în format deplin, cu motivațiile de drept și de fond de rigoare, conduc la stabilirea unei perioade mari de timp pe parcursul căreia nu sînt accesi-

bile cetățeanului RM și, respectiv, nu sînt cunoscute lui hotărârile autorității constituționale, fiind îngădit accesul efectiv al persoanei la justiție, fiind lezate drepturile și interesele legale ale omului în RM de către CC RM.

3. CC RM, în rolul său de gardian al democrației și al libertăților fundamentale ale omului, abilitat cu dreptul de a revizui cadrul juridic în vigoare al Republicii Moldova și de a cenzura organele puterii de stat, inclusiv organul legislativ, denotă o practică vicioasă și neconformă a exercitării jurisdicției constituționale. Prin nepublicarea de către CC RM a actelor sale adoptate și prin nerespectarea de către Curte, în activitatea sa, a principiilor legalității și publicității, putem constata atingerea drepturilor fundamentale ale omului.

4. Cadrul juridic constituțional existent necesită perfecționare, în vederea excluderii coliziilor juridice de drept constituțional existente, dar și în vederea unificării practicii CC RM de exercitare a jurisdicției constituționale. Se impune necesitatea unificării normative a procedurii de emiterie și de publicare a actelor CC RM, deoarece art. 140 din Constituția RM prevede o singură categorie – *hotărîri ale CC*. Astfel, oricare subcategorii stabilite prin legi constituționale trebuie să fie adoptate în format de hotărîri ale CC RM și publicate obligatoriu în termenul legal stabilit.

5. Activitatea neconformă a CC RM ar putea deveni un subiect de discuție în cercurile parlamentare, care ar putea iniția audieri parlamentare, cu adoptarea hotărîrii respective, care ulterior să conducă la perfecționarea cadrului jurisdicției constituționale și nu numai, în vederea asigurării prevederilor legilor constituționale, precum și majorării gradului de responsabilitate a instituțiilor statului și ridicării responsabilității judecătorilor CC RM – persoane cu demnitate publică de stat.

6. Este de așteptat ca CC RM să nu interpreteze prezentul articol științific ca o imixtiune în activitatea autorității de jurisdicție constituțională, ci să se autosesizeze, examinând într-o ședință publică deficiențele admise în activitatea sa (inclusiv cele menționate în prezentul de-

mers), selectând partea *ratio din obiter dicta* pentru a elimina, pe cât de operativ se poate, lacunele existente în activitatea autorității jurisdicționale.

În concluzie, ne exprimăm convingerea că CC RM – unica autoritate de jurisdicție constituțională din RM – va da dovadă de res-

ponsabilitate constituțională și va purcede la rectificarea și ameliorarea deficiențelor menționate, revenind în postura legală de gardian constituțional al Constituției, asigurând domnia Constituției și garantând real drepturile omului în Republica Moldova, inclusiv prin propriul exemplu.

**Anexe elaborate de autori la articolul ”Sacralitatea principiilor de activitate constituțională”
(perioada examinată: 2013 – 15.08.2015)**

Anexa 1

Statistica publicării hotărârilor Curții Constituționale în Monitorul Oficial al Republicii Moldova (în continuare – MO RM)

Publicate în anul 2013 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova

Nr./o.	Nr. sesizării	Examinată la data	Nr. HCC/deciziei	Publicată la data	Nr. MO RM
1	20a/2012	11.12.12	18	11.01.13	6-9
2	34a/2012	19.12.12	19	25.01.13	18-21
3	27a/2012	15.01.13	1	01.02.13	22-25
4	Aprob. Raport. pr. exercițiul jurisd. Const. în a. 2012	31.01.13	ACC-2	01.03.13	42-47
5	28a/2012	22.01.13	1	01.03.13	42-47
6	9e/2013	11.04.13	3	12.04.13	82
7	35a/2012	12.04.13	2	26.04.13	92-95
8	41b/2012	12.04.12	3	26.04.13	92-95
9	10a/2013	22.04.13	4	03.05.13	97
10	31a/2012	23.04.13	5	17.05.13	110-113
11	18.a/2013	14.05.13	4	24.05.13	116-118
12	17a/2013	16.05.13	6	31.05.13	119-121
13	16a/2013	18.05.13	7	07.06.13	122-124
14	15a/2013	20.05.13	8	14.06.13	125-129
15	12a/2013	21.05.13	9	14.06.13	125-129
16	19a/2013	22.05.13	5	21.06.13	130-134
17	21b/2013	23.05.13	6	21.06.13	130-134
18	37a/2012	23.05.13	10	25.06.13	135
19	29e/2013	20.06.13	14	28.06.13	136-139
20	26a/2012	28.05.13	11	19.07.13	152-158
21	33a/2012	04.06.13	12	02.08.13	167-172
22	7a/2013	20.06.13	15	09.08.13	173-176
23	4a/2013	25.06.13	16	16.08.13	177-181
24	36a/2012	02.07.13	17	16.08.13	177-181
25	20a/2013	04.07.13	7	16.08.13	177-181
26	11a/2013	04.07.13	18	23.08.13	182-185
27	6a/2013	16.07.13	19	23.08.13	182-185
28	39a/2012	16.07.13	20	23.08.13	182-185
29	Sesizare depusă la 9 septembrie 2013	10.09.13	11	13.09.13	198-204
30	3g/2013	25.07.13	8	20.09.13	206-211
31	23a/2013	25.07.13	9	20.09.13	206-211

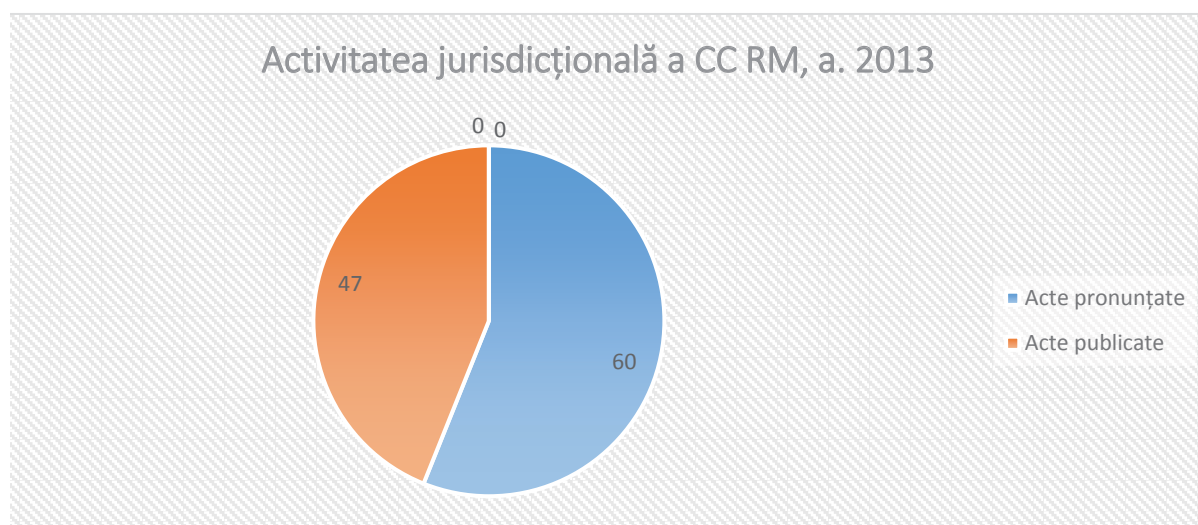
32	30a/2013	25.07.13	10	20.09.13	206-211
33	Sesizare depusă la 9 septembrie 2013	19.09.13	12	24.09.13	212
34	33a/2013	20.09.13	27	11.10.2013	222-227
35	43e/2013	07.10.13	32	11.10.13	222-227
36	34a/2013	20.09.13	28	18.10.13	228-232
37	26a/2013	01.10.13	31	08.11.13	252-257
38	24g/2013	06.09.13	23	15.11.13	258-261
39	50e/2013	07.11.13	35	15.11.13	258-261
40	27a/2013	08.10.13	14	15.11.13	258-261
41	2a/2013	27.07.13	21	22.11.13	262-267
42	32a/2012	05.09.13	22	29.11.13	276-280
43	14a/2013	17.09.13	25	29.11.13	276-280
44	37b/2013	07.11.13	16	06.12.13	284-289
45	40a/2013	10.10.13	15	10.12.13	290
46	25a/2013	19.09.13	26	20.12.13	297-303
47	45b/2013	10.10.13	23	20.12.13	297-303
Publicate în anul 2014 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova					
1	14e/2014	27.02.14	10	07.03.14	53-59
2	51b/2013	06.12.13	19	07.03.14	53-59
3	28a/2013	10.12.13	20	07.03.14	53-59
4	36a/2013	11.12.13	22	07.03.14	53-59
5	48a/2013	11.12.13	23	07.03.14	53-59
6	31a/2013	04.02.14	3	14.03.14	60-65
7	4a/2013	04.02.14	2	14.03.14	60-65
8	44a/2013	30.01.14	1	21.03.14	66-67
9	52b/2013	14.02.14	9	01.04.14	78-79
10	2a/2014	28.01.14	2	04.04.14	80-85
11	5a/2014	13.02.14	7	18.04.14	92-98
12	7a/2014	14.02.14	8	18.04.14	92-98
13	32a/2013	06.02.14	4	25.04.14	99-102
14	22a/2014	02.04.14	7	25.04.14	99-102
15	38a/2013	11.02.14	5	06.05.14	104-109
16	20a/2014	25.03.14	11	06.05.14	104-109
17	8a/2014	17.02.14	3	06.05.14	104-109
18	1a/2014	19.03.14	4	25.05.14	127-133
19	10a/2014	02.04.14	6	25.05.14	127-133
20	41e/2014	17.06.14	22	27.06.14	169-173
21	15a/2014	25.03.14	5	27.06.14	169-173
22	Aprob. Regul. pr. proced. examin. sesiz. depuse	03.06.14	AG-3	18.07.14	185-199
23	Pr distincțiile CC	03.06.14	AG-5	18.07.14	185-199
24	45e/2014	16.02.14	23	25.07.14	209-216
25	17a/2014	20.05.14	12	08.08.14	223-230
26	12a/2014	22.05.14	13	08.08.14	223-230
27	29a/2014	27.05.14	15	08.08.14	223-230
28	47a/2013	28.05.14	16	08.08.14	223-230
29	30g/2014	29.05.14	17	08.08.14	223-230
30	25a/2014	05.06.14	21	08.08.14	223-230
31	19a/2014	03.06.14	19	15.08.14	238-246

32	5a/2013	23.09.13	29	22.08.14	249-255
33	9a/2014, 11a/2014, 28a/2014	04.06.14	20	22.08.14	249-255
34	34a/2014	02.06.14	18	29.08.14	256-260
35	Aprob. Raport. pr. exercit. jurisd. const. în anul 2013	28.01.14	1	05.09.14	261-267
36	53a/2013	05.06.14	8	03.10.14	293-296
37	Decizia de alegere a președintelui CC	05.10.14	AG-7	17.10.14	313-318
38	48c/2014	22.09.14	ACC-1	31.10.14	325-332
39	44a/2014	09.10.14	24	07.11.14	333-338
40	52a/2014	06.11.14	25	21.11.14	345-351
41	22b/2013	01.10.13	30	28.11.14	352-357
42	42a/2014	13.11.14	27	28.11.14	352-357
43	46a/2014	09.10.14	9	04.12.14	358-363
44	55b/2014	18.11.14	10	04.12.14	358-363
45	58a/2014	18.11.14	11	04.12.14	358-363
46	27a/2014	27.05.14	14	09.12.14	364-365
Publicate în anul 2015 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova (până la 14.08.2015)					
1	61e/2014	09.12.14	29	16.01.15	1-10
2	18a/2014	11.12.14	30	06.02.15	29-32
3	6b/2014	20.01.15	2	13.02.15	33-38
4	54a/2014, 57a/2014	15.12.14	12	13.02.15	33-38
5	51a/2014	11.11.14	24	20.02.15	39-45
6	59a/2014	20.01.15	3	20.02.15	39-45
7	4e/2015	23.02.15	4	27.02.15	46-51
8	14e/2015	09.04.15	5	14.04.15	93
9	60a/2014	16.04.15	6	15.05.15	115-123
10	43a/2014	16.04.15	7	15.05.15	115-123
11	19e/2015	11.05.15	9	15.05.15	115-123
12	Aprob. complet. Regul. pr. proced. exam. sesizării depuse	23.06.15	AG-2	31.07.15	197-205

Anexa 2

Activitatea jurisdicțională a CC RM în anul 2013 în MO RM

Acte pronunțate: hotărâri – 36, decizii – 23, scrisori – 1.

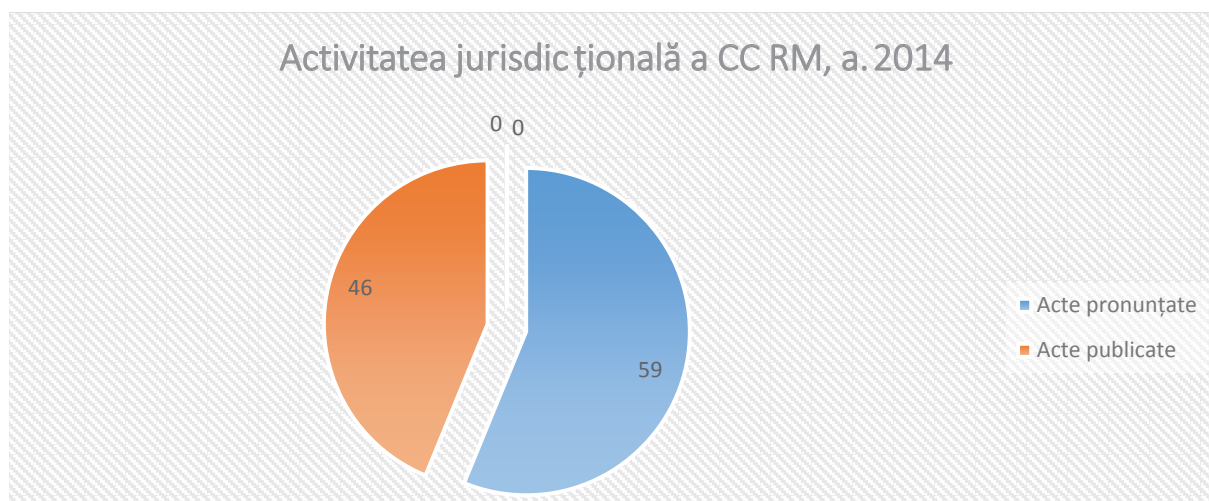

Anexa 3

Publicarea în termen a actelor CC RM în anul 2013 în MO RM

<i>Termenele de publicare a actelor, utilizate de CC RM</i>		
Publicate în termen de pînă la 10 zile	Publicate în termen de la 10 zile la 3 luni	Publicate în termen de la 3 pînă la 6 luni
8	38	1

Anexa 4

Activitatea jurisdicțională a CC RM în anul 2014 în MO RM

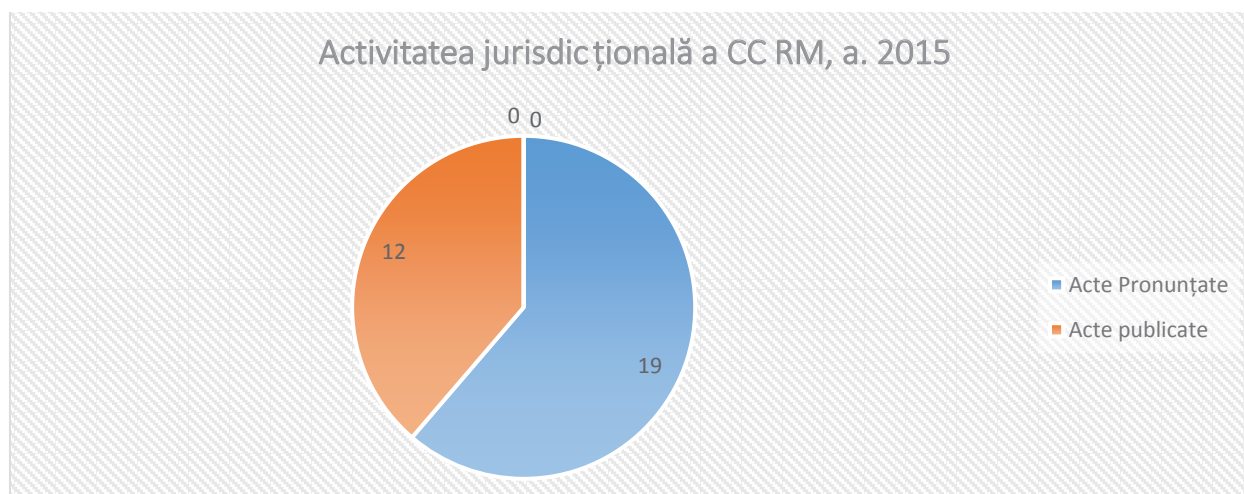
Acte pronunțate: hotărîri – 30, decizii – 12, avize – 1, scrisori de restituire – 16.

Anexa 5

Publicarea în termen a actelor CC RM în anul 2014 în MO RM

<i>Termenele de publicare a actelor, utilizate de CC RM</i>					
Publicate în termen de pînă la 10 zile	Publicate în termen de la 10 zile la 3 luni	Publicate în termen de la 3 pînă la 6 luni	Publicate în termen de la 6 pînă la 9 luni	Publicate în termen de la 9 luni pînă la 1 an	Publicate după 1 an
3	34	4	2	1	1

Anexa 6

Activitatea jurisdicțională a CC RM în anul 2015 în MO RM (pînă la 31.07.2015)

Acte pronunțate: hotărîri – 16, decizii – 2, avize – 1.

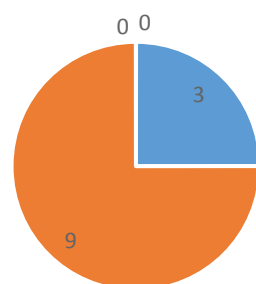

Anexa 7

Publicarea în termen a actelor CC RM în anul 2015 în MO RM (până la 15.08.2015)*Termenele de publicare a actelor, utilizate de CC RM*

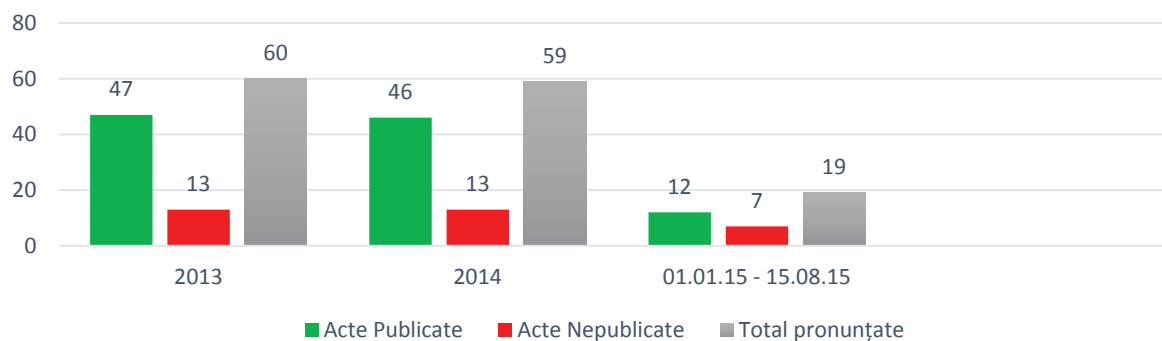
Publicate în termen de pînă la 10 zile	Publicate în termen de la 10 zile la 3 luni	Publicate în termen de la 3 pînă la 6 luni
3	8	1

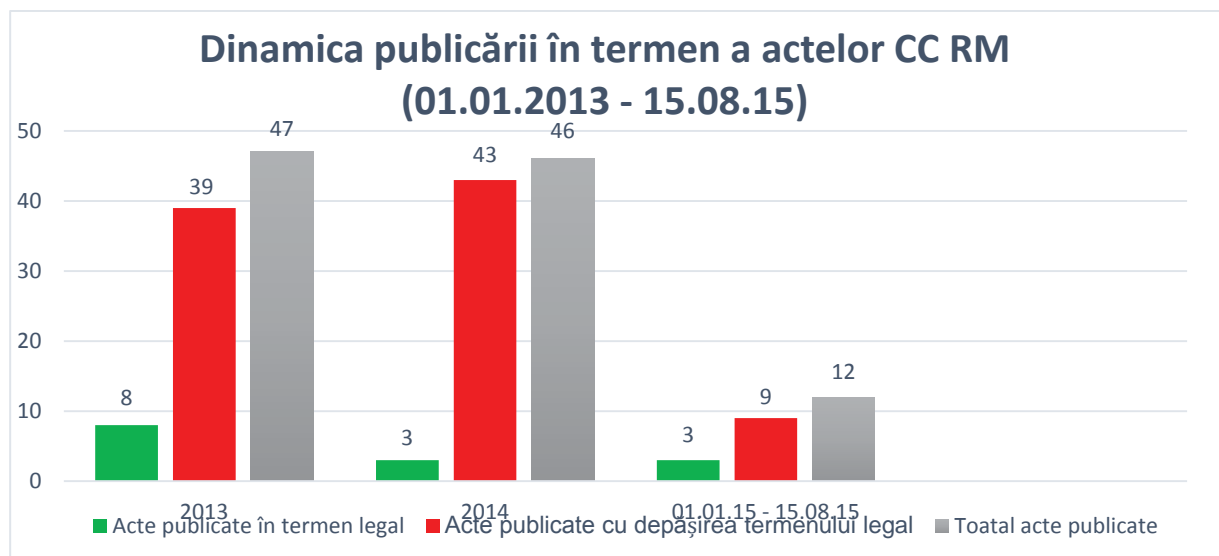
Anexa 8

Publicarea în termen a actelor CC RM în anul 2015 în MO RM (01.01.2015 – 15.08.2015)Publicarea actelor CC RM
(01.01.2015 - 15.08.2015)

- Acte publicate de Curtea Constituțională în termen legal
- Acte publicate de Curtea Constituțională cu depășirea termenului legal

Anexa 9

Dinamica publicării/nepublicării actelor sale de CC RM în MO RM (01.01.2013–15.08.2015)Dinamica publicării/nepublicării actelor CC RM
(01.01.2013 - 15.08.2015)

Dinamica publicării în termen a actelor CC RM în MO RM (01.01.2013-15.08.2015)

Statistica privind respectarea termenelor de publicare a hotărârilor Curții Constituționale (investigații efectuate în baza actelor Curții Constituționale publicate pe paginile web ale Curții și bazei de date „MoldLex”), perioada 1995 – septembrie 2015.

Anii	Total acte publicate pe pag. web ale Curții Constituționale și baza de date „MoldLex”	Publicare legală, până la 10 zile – termen-limită	Publicare de la 10 până la 20 zile	Publicare de la 20 până la 30 zile	Publicare de la 30 până la 60 zile	Publicare de la 60 zile până la 6 luni	Publicare în termen mai mare de 6 luni
1995	12	2	7	3	-	-	-
1996	22	2	20	-	-	-	-
1997	31	1	21	6	4	-	-
1998	45	5	14	16	7	2	1
1999	69	20	33	14	2	-	-
2000	39	39	-	-	-	-	-
2001	31	6	22	3	-	-	-
2002	26	8	15	3	-	-	-
2003	23	9	9	4	1	-	-
2004	23	7	16	-	-	-	-
2005	17	16	1	-	-	-	-
2006	18	15	3	-	-	-	-
2007	21	18	3	-	-	-	-
2008	16	10	5	1	-	-	-
2009	19	16	3	-	-	-	-
2010	32	23	9	-	-	-	-
2011	41	21	14	6	-	-	-
2012	26	11	10	4	1	-	-
2013	57	9	9	11	15	12	1
2014	45	4	5	3	13	18	2
IX.2015	21	4	-	3	4	10	-
Total	534	246	219	77	47	42	3

Referințe bibliografice

1. Art. 134 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, publicată la 12.08.1994 în Monitorul Oficial al RM nr. 1.
2. Legea nr. 317 din 13.12.1994 cu privire la Curtea Constituțională, publicată la 07.02.1995 în MO nr. 8; Legea nr. 502 din 16.06.1995 Codul jurisdicției constituționale, publicată la 28.09.1995 în MO nr. 53-54.
3. Curtea Constituțională a Republicii Moldova. "Raport privind exercitarea jurisdicției constituționale în anul 2013". Chișinău: Casa Editorial-Poligrafică „Bons Offices”, 2014. p. 11; "Raportul privind exercitarea jurisdicției constituționale în anul 2014". Aprobat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 1 din 15 ianuarie 2015, p. 3. http://www.constcourt.md/public/files/file/Actele%20Curtii/acte_2015/Raport_CC_2014.ro.pdf
4. Legea nr. 173 din 06.07.1994 privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale, publicată la 12.08.1994 în Monitorul Oficial nr. 1; Legea nr. 92 din 01.04.2004 privind procedura publicării și republicării actelor normative și a rectificărilor operate în ele, publicată la 23.04.2004 în MO nr. 64-66.
5. Art. 23 alin. (2) al Constituției Republicii Moldova din 29.07.1994, publicată la 12.08.1994 în Monitorul Oficial al RM nr. 1.
6. *Nemo legem ignorare censure* – expresie latină care denumește principiul aplicabil în dreptul roman, potrivit căruia necunoașterea legii nu înlătură obligația persoanei de a se conforma legii și de a răspunde pentru încălcarea ei. Deci nimeni nu poate invoca necunoașterea normei juridice sau eroarea cu privire la reglementările existente. Detalii: <http://legeaz.net/dictionar-juridic/nemo-censetur-legem-ignorare>.
7. Propoziția a doua din art. 23 alin. (2) al Constituției RM din 29.07.1994: "Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop, statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative".
8. Art. 4 alin. (1) al Constituției RM din 29.07.1994.
9. Dex on-line. **Legalitate** – caracterul a ceea ce este legal, conform cu legea; principiu general de drept potrivit căruia autoritățile, instituțiile publice și cetățenii sînt obligați să respecte legea. Expr. *A intra în legalitate* = a se conforma legilor în vigoare. *A fi în legalitate* = a fi, a lucra sub ocrotirea și cu respectarea legilor în vigoare. ♦ Organizarea unui stat pe bază de legi; ansamblul legilor unei țări. <https://dexonline.ro/definitie/legalitate>. **Publicitate** – faptul de a face cunoscut un lucru publicului; difuzare de informații în public; caracterul a ceea ce este public. *A da publicității* = a publica. (Dr.) **Principiul publicității** = principiu al dreptului procesual, în temeiul căruia soluționarea litigiilor se face, cu unele excepții, în ședință publică. <https://dexonline.ro/definitie/publicitate>
10. Susarenco Gh., Popa V. Raportul național privind exercitarea justiției constituționale în Republica Moldova. Chișinău: Editura Prut Internațional, 2004; Gugeac I. Curs elementar de drept constituțional. Chișinău: Reclama, 2001; Timbaliuc V. Principiile unui stat de drept, reflectate în Constituția Republicii Moldova. În: *Legea și Viața*, 2007; Creanga I., Gurin C. Drepturile și libertățile fundamentale. Sistemul de garanții. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005, 398 p. ș.a.
11. Costache Gh. Direcții prioritare ale edificării statului de drept din Republica Moldova. Chișinău, 2009, 326 p.
12. Costache Gh. Op. cit., p. 162.
13. Art. 3 lit. c) și d) al Legii nr. 317 din 13.12.1994 cu privire la Curtea Constituțională, publicată la 07.02.1995 în MO nr. 8, și art. 3 lit. c) și d) al Legii nr. 502 din 16.06.1995 Codul jurisdicției constituționale, publicată la 28.09.1995 în MO nr. 53-54.
14. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată și proclamată de Adunarea generală a ONU prin Rezoluția 217 A (III) din 10 decembrie 1948.
15. Convenția europeană a drepturilor omului și libertăților fundamentale de la Roma, din 04.11.1950, ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului RM nr. 1298-XIII din 24.07.1997; Carta Națiunilor Unite și Statutul Curții Internaționale de Justiție, semnate la San-Francisco, 26 iunie 1945. În: Adrian Năstase. Documente fundamentale ale dreptului internațional și ale relațiilor internaționale. Vol. I.a. București: Regia Autonomă Monitorul Oficial, 1997, p. 50-90.
16. Textul jurământului: "Jur să îndeplinesc cinstit și conștiincios obligațiile de judecător al Curții Constituționale, să apăr orînduirea constituțională a Republicii Moldova, să mă supun în exercitarea funcției numai și numai Constituției". <http://constcourt.md/pageview.php?l=ro&id=375&idc=12>
17. Curtea Constituțională a Republicii Moldova. Principiul legalității. <http://constcourt.md/pageview.php?l=ro&id=375&idc=12>
18. Botnari E. Teoria generală a dreptului; istoria statului și dreptului; istoria doctrinelor politice și de drept. Teza de doctor, 2004. <http://www.cnaa.md/thesis/3018/>; Negru B. Teoria generală a dreptului și statului. Chișinău: Secția Editare a Academiei de Administrare Publică pe lângă Guvernul Republicii Moldova, 1999, 314 p.; Voicu C. Teoria generală a dreptului. Ed. a 2-a. București: All Beck, 2000, 350 p. ș.a.
19. Art. 1 al Legii nr. 173 din 06.07.1994 privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale, publicată la 12.08.1994 în Monitorul Oficial nr. 1.
20. Deleanu I. Observații generale și speciale cu privire la Noul Cod de procedură civilă. În: *Revista Dreptul*, nr. 11/2010, p. 16.
21. Art. 3 al Legii nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și art. 3 al Codului jurisdicției constituționale, aprobat prin Legea nr. 502-XIII din 16 iunie 1995.
22. Art. 32 al Legii nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională.
23. Raportul privind exercitarea jurisdicției constituționale în anul 2014. Aprobat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 1 din 15 ianuarie 2015, p. 11. http://www.constcourt.md/public/files/file/Actele%20Curtii/acte_2015/Raport_CC_2014.ro.pdf
24. Art. 140 al Constituției Republicii Moldova din 29.07.1994, publicată la 12.08.1994 în Monitorul Oficial al RM nr. 1.
25. Art. 26 alin. (1) al Legii nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și art. 61 alin. (1), art. 62, 63 și 64 ale Codu-

lui jurisdicției constituționale, aprobat prin Legea nr. 502-XIII din 16 iunie 1995.

26. Art. 26 alin. (4) al Legii nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și art. 77 alin. (1) al Codului jurisdicției constituționale, aprobat prin Legea nr. 502-XIII din 16 iunie 1995.

27. Art. 26 alin. (5) al Legii nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și art. 77 alin. (1) al Codului jurisdicției constituționale, aprobat prin Legea nr. 502-XIII din 16 iunie 1995.

28. Curtea Constituțională a Republicii Moldova. Raport privind exercitarea jurisdicției constituționale în anul 2013. Chișinău: Casa Editorial-Poligrafică „Bons Offices“, 2014; Raportul privind exercitarea jurisdicției constituționale în anul 2014. Aprobat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 1 din 15 ianuarie 2015. http://www.constcourt.md/public/files/file/Actele%20Curtii/acte_2015/Raport_CC_2014.ro.pdf ; <http://constcourt.md/ccdocs.php?l=ro>.

29. Art. 23 alin. (2) al Constituției Republicii Moldova din 29.07.1994, publicată la 12.08.1994 în Monitorul Oficial al RM nr. 1; art. 3 și 26(4) ale Legii nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională; art. 3, art. 77 alin. (1) ale Codului jurisdicției constituționale, aprobat prin Legea nr. 502-XIII din 16 iunie 1995.

30. CC RM. Raportul privind exercitarea jurisdicției constituționale în a. 2014, aprobat prin Hotărârea CC RM nr. 1 din 15.01.2015. nepublicat în MO, p. 9-10. http://constcourt.md/public/files/file/Actele%20Curtii/acte_2015/Raport_CC_2014.ro.pdf

31. Art. 1(3) c) al Legii nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională.

32. Art. 2 al Legii nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională.

33. Art. 28¹ și art. 28² ale Legii 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională.

EVOLUȚIA ȘI GENERALIZAREA INFRAȚIUNILOR ÎN DOMENIUL TRANSPORTURILOR

Svetlana PRODAN,
doctor în drept, lector universitar, USEM

SUMMARY

Transport is one of the most important segments of national economics. On its level of development and operation depends very heavily successful realization of national economic strategy. Increased importance of transport leads to increasing of number of vehicles in the country. It increases number of road traffic accidents and this in turn leads to formulation of new strategies for improving the situation inclusive though criminal law provisions. Commission of offences within this field causes great damages to transport. Number of these offences is in constant growth last time. Analysis of national and international statistical data show that globally there are recorded circa 60 million road traffic accidents annually. As a result approximately 1.3 million people die and to tens of million of people are caused bodily injury of varying degrees of severity.

Keywords: traffic, security, injury, attention, regulation, protection

REZUMAT

Transportul este unul dintre cele mai importante domenii ale economiei naționale, de nivelul său de dezvoltare și activitate depinde într-o mare măsură și realizarea cu succes a strategiei economice naționale. Creșterea importanței transportului duce și la creșterea numărului de autovehicule din țară, ceea ce sporește numărul accidentelor rutiere, iar aceasta la rândul său duce la elaborarea unor noi strategii de ameliorare a situației, inclusiv prin intermediul prevederilor legislației penale. Prejudicii mari sînt aduse transportului prin săvîrșirea infrațiuilor din acest domeniu, numărul cărora în ultima perioadă este într-o permanentă creștere. Analizînd datele statistice naționale și cele internaționale, am determinat că anual la nivel mondial se înregistrează cca 60 mil. de accidente rutiere, în urma cărora decedează aproximativ 1,3 mil. de oameni, iar zeci de milioane de persoane suportă vătămări corporale de diferite grade de gravitate.

Cuvinte-cheie: trafic, securitate, vătămări, atenție, regulament, ocrotire

Introducere. Potrivit surseilor, practic fiecare al zecelea șofer, pe parcursul vieții sale, este traumatizat sau decedează în urma unui accident rutier. În statele înalt dezvoltate, numărul accidentelor rutiere sporește anual în medie cu 10%. Nu este de mirare deci faptul că moartea produsă în urma conducerii automobilului ocupă locul trei în lume după moartea provocată de maladiile cardiovasculare și cele oncologice. Riscul cel mai înalt de a deceda îl are anume persoana care este participant la traficul rutier, deoarece în circulația rutieră șansa de a deceda este de 12 ori mai mare decît în transportul naval, de 3 ori mai mare decît în transportul feroviar și de 1,5 ori mai mare decît în cel aerian.

Rezultate și discuții. În structura infrațiuilor săvîrșite din imprudență, infrațiuile în domeniul transporturilor ocupă prima treaptă: persoanele condamnate pentru încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport, sau de punere în exploatare a mijloacelor de transport cu defecte tehnice vădite constituie 75% din numărul total de condamnări pentru infrațiuini săvîrșite din imprudență [7, p. 58].

Securitatea în transport reprezintă o parte integrantă a securității și ordinii dintr-un stat. Securitatea în transport se exprimă în lipsa de primejdii penru viața și sănătatea oamenilor, în siguranța exploatarei mijloacelor de transport, a căilor de comunicație, a clădirilor, instalațiilor